

Kunnskapsoversikt

Kunnskapsgrunnlag om standpunktvurdering

RAPPORT | SIST ENDRET: 17.11.2021

Tittel:

Kunnskapsgrunnlag om standpunktvurdering

Rapporten:

[Last ned rapporten hos NTNU \(PDF\)](#)

Forfatter:

Gustaf B. Skar (Skrivesenteret, NTNU) og Therese N. Hopfenbeck (Skrivesenteret, NTNU og University of Oxford)

Utgiver:

NTNU

År:

2021

Om denne rapporten

Skrivesenteret ved NTNU har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet utarbeidet en kunnskapsoversikt som sammenfatter forskning på standpunkt karakterer i Norge og Norden i tidsrommet 2005–2021. Rapporten belyser også enkelte tiltak som har vært gjennomført i land vi sammenligner oss med. Basert på hva vi vet, gir forskerne anbefalinger for fremtidig arbeid med standpunkt i Norge.

Kunnskapsgrunnlaget i rapporten er systematisk innhentet, og studien kan regnes som å omfatte en vesentlig del av de relevante forskningspublikasjonene. Omfanget på oppdraget gjorde imidlertid at det ikke var mulig å bruke strategier for litteratursøk som gjør at man kan regne kunnskapsoversikten som helt uttømmende.

Hovedfunn

- Lærere tar standpunktvurdering på stort alvor.
- Det eksisterer lite forskningsbasert kunnskap om hva lærere gjør i praksis når de setter standpunktkarakterer og om kvaliteten på vurderingene.
- Standardisering og moderering kan bistå lærerne i arbeidet med standpunkt.

Lærere tar standpunktvurdering på stort alvor

Forskerne fant 4 norske/nordiske artikler som undersøkte praksis, og 23 publikasjoner som så på erfaringer av praksis. Med praksis mener forskere observasjoner av hva lærerne gjør når de setter standpunktvurdering. Erfaring med praksis er for eksempel undersøkelser hvor forskere har intervjuet elever, lærere og skoleledere, men ikke observert den faktiske praksisen.

Det eksisterer lite forskningsbasert kunnskap om hva lærere og skoleledere gjør i praksis når de setter standpunktkarakterer. Meninger, holdninger og opplevelser hos elever og lærere er i større grad undersøkt.

Samlet sett peker disse publikasjonene på at lærere synes å ta standpunktvurdering på stort alvor. Standpunktkarakter settes ut fra en systematisk vurdering av elevens prestasjoner. Samtidig vitner undersøkelsene om at lærere kan være usikre på hva som skal inngå i standpunktvurderingen, og hvordan de skal skaffe «bevis» på måloppnåelse.

Forskerne understreker at et fellestrekk for disse undersøkelsene er at de baserer seg på små, ikke-representative utvalg. Det betyr ikke at det er tvil om kvaliteten i de enkelte studiene, men det gjør det vanskelig å trekke konklusjoner om praksis på et generelt grunnlag.

Det eksisterer lite forskningsbasert kunnskap om kvaliteten på læreres standpunktvurdering

Forskerne fant 13 studier, samt 2 systemanalyser, som kunne si noe om kvaliteten på norske eller nordiske lærernes standpunktvurdering. Noen av disse studiene dreide seg om karaktersetting og bruk av vurderingsskalaer, men undersøkelsene er småskala og ikke generaliserbare.

En serie svenske storskalaundersøkelser så på hva standpunktvurdering kunne fortelle om videre skolefremgang. Disse studiene viser at lærergitte karakterer «forutser» skolefremgang bedre enn hva resultatet på for eksempel enkeltprøver gjør. I Norge mangler vi imidlertid nyere storskalaundersøkelser som kan etterprøve disse konklusjonene.

Standardisering og moderering kan bistå lærerne i arbeidet med standpunkt

Forskerne har også sett etter studier i andre land det er naturlig å sammenligne Norge med. Målet for denne delen av rapporten er å se om det finnes eksempler på gode tiltak som kan støtte lærere i arbeidet med standpunkt, dersom det er behov for det. Forskerne har løftet frem England, Skottland og deler av Australia som aktuelle land og to tiltak: standardisering og moderering.

Ved standardisering trener lærere på å sette karakterer ved bruk av eksempler fra egen skole. Ved moderering blir lærere bedt om å vurdere faktiske, men anonymiserte elevksempler fra både egne og andres skoler. I tillegg til å få øvelse i å sette standpunkt, kan moderering avdekke ulikheter i vurderinger mellom skoler.

Udir vil bruke denne kunnskapsoversikten sammen med annet kunnskapsgrunnlag i arbeid med å støtte det lokale vurderingsarbeidet. Forskerne gir også innspill om behov for mer forskning om på standpunktvurdering i skolen.